

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Niiranen, Anna

Title: Arkea, tunteita ja perhesiteitä : artikkelikokoelma perheen historiasta keskiajalta nykypäivään

Year: 2021

Version: Published version

Copyright: © 2021 Agricola, Suomen humanistiverkko

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Niiranen, A. (2021, 7.12.2021). Arkea, tunteita ja perhesiteitä : artikkelikokoelma perheen historiasta keskiajalta nykypäivään. Agricolan kirja-arvostelut.
<https://agricolaverkko.fi/review/arkea-tunteita-ja-perhesiteita-artikkelikokoelma-perheen-historiasta-keskiajalta-nykypaivaan/>



AGRICOLA

SUOMEN HUMANISTIVERKKO

Etsi..

KIRJAUDU ▾

VALIKKO ▾

ARVOSTELUT

LISÄÄ ARVOSTELU

JAA: [f](#) [t](#) [in](#) [✉](#)

UUSIMM AT ARVOST ELUT

13.1.2022 |
HELENA
PILKE
[Sitkeän
suomalaisen
selviytymistarina](#)

11.1.2022 |
MIA
KORPIOLA
[Historiallinen
romaani
tarjoilee
eskapismia
jalat visusti
mullassa](#)

5.1.2022 |
LEENA
ROSSI
[Kaikki
erilaiset
hiiteen – tai
hirteen?](#)

4.1.2022 |
SIRKKA

Arkea, tunteita ja perhesiteitä: artikkelikokoelma perheen historiasta keskiajalta nykypäivään

7.12.2021 | [ANNA NIIRANEN](#)

Perhe nähdään usein monoliittina, joka on pysynyt muuttumattomana yhteiskunnan peruspilarina läpi vuosisatojen. Monille menneisyyden perhe hohtaa nostalgista valoa, vastakohtana nykyajan sirpaleisena pidetylle perhe-elämälle. Uusi artikkelikokoelma käy läpi perheitä, perhesuhteita ja perheensisäisiä

AHONEN

Paradigmoja
vai
koulukuntia?



UUSIMM
AT
KOMME
NTIT

Timo Kivistö

>> Ilkka

Pirttilä:

Lukemisen

aika

suomalaista

lukemista

luotaamassa

Luettaessa pystyy pysähtymään ja ajattelemaan ilman laitteiden räpläämistä ja palaamaan tekstissä. Kuunteleminen on tarkoitettu ympäristön välittömään tulkintaan ja reagoimiseen hengissä...

Olavi

Koskela >>

Iiris Sarmas:

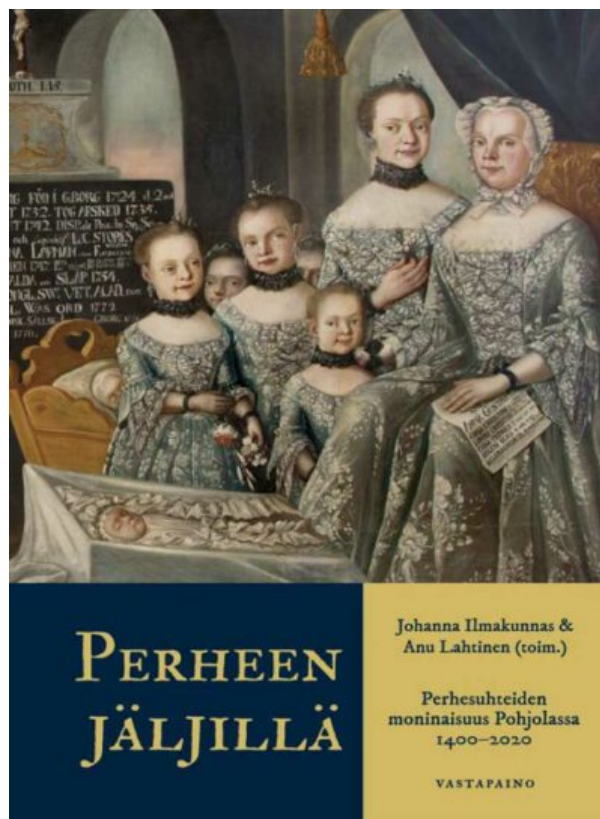
Pilvirykelmiä

ja taivaallisia

säteitä

Myös venäläiset klassikkotaiteilijat maalasivat henkeäsalpaavia taivaita maisemiinsa. Oma ehdoton suosikkini on Isaac Levitan, ja hänen maalauksensa

tunnesiteitä eri historiallisissa konteksteissa ja yhteiskuntaryhmissä. Teos nostaa esiin erityisesti perheen moninaisuutta ja muuttuvuutta. Samalla se muistuttaa, että monet perheeseen liitetyt ideaalit ja käytänteet eivät todellisuudessa ole ikiaikaisia, ja toisaalta kuinka osa moderneiksi mielletyistä asioista eivät olekaan aivan niin ainutlaatuisia kuin haluaisimme uskoa.



Ilmakunnas, Johanna (toim.), Lahtinen, Anu (toim.):
Perheen jäljillä: Perhesuhteiden moninaisuus Pohjolassa, 1400-2020. Vastapaino, 2021. 366 sivua. ISBN 978-951-768-852-9.



”Perhehistorian tutkimuksen tehtävänä on historiakuviin vetoavissa debateissa nimenomaan muistuttaa menneisyyden moninaisuudesta ja suhteellistaa nykyajan

"Ikuinen rauha"
[Above
Eternal...

Sirkka

Ahonen >>

Lassi

Saessalo:

Aseelliset
pyhiinvaellukset

"Uskon ritarit"
on ilo lukea.
Kirja kuvastaa
historian
luonnetta
ihmisen
elämismailman
osana, sillä
Peura tuo
itsensä mukaan
kertomukseen.
Mikä vielä...

Helena Pilke

>> Helena

Pilke:

Marskin

luottomies

nousi

rakettina –

ja putosi

korkealta

Oikaisen ja
täydennän
itseäni:
tulkkeina,
kääntäjinä ja
rintamakuuluttajina
toimineiden
venäläisten
sotavankien
nimiä löytyy
ainakin Carl-
Fredrik Geustin
kirjasta
Vlasovin
armeija,
Stalinin...

Miki Garam

>> Laura-

Kristiina

Moilanen:

Länsimaisen

sivistyksen

ylistys

Olipa
virkistävää
lukea arvostelu,
jossa oli
perusteltua
pohdintaa ja

huolia. Historialla on nimittäin kyky avata
menneisyyttä niin, että syntyy tilaisuuksia
kuvitella myös erilaisia tulevaisuuksia."

Näin toteaa tutkija **Ilana Aalto** uuden artikkelikokoelman *Perheen jäljillä: Perhesuhteiden moninaisuus Pohjolassa, 1400–2020* päättävässä artikkelissaan. Keväällä 2021 ilmestynyt teos tutkii perheen historiaa eri vuosisatoina ja eri yhteiskuntaryhmissä. **Johanna Ilmakunnaksen** ja **Anu Lahtisen** toimittamassa kirjassa on lyhyehkön johdannon ohella kaksitoista artikkelia, joiden aikajana kulkee kronologisesti keskiajalta 2000-luvulle.

Kirjan toimittajat ovat sukupuolihistoriaan ja menneisyyden perhesuhteisiin monipuolisesti perehtyneitä tutkijoita. Molemmat ovat myös ehtineet julkaista paljon: Anu Lahtiselta on tänä vuonna ilmestynyt teos *Ebba, kuningattaren sisar*, joka on ensimmäinen 1500-luvun naisesta kertova suomalainen elämäkerta. Ilmakunnas on julkaissut 1700-luvun materiaalista kulttuuria, kuluttamista ja käsitöitä koskevaa kirjallisuutta. Kirjan muut kirjoittajat ovat pääosin turkulaisia ja tamperelaisia historiantutkijoita.

Artikkelikokoelma perustuu vuonna 2013 käynnistyneeseen, Anu Lahtisen johtamaan tutkimushankkeeseen, jossa perheitä, perhesuhteita, perheensisäisiä tunnesiteitä ja vallankäyttöä on tutkittu etupäässä sukupuolihistorian näkökulmista. Hanke on rahoittanut myös aiheeseen liittyviä väitöskirjatutkimuksia.

Tiedottamista varten projekti on perinteisemmän akateemisen tutkimus- ja julkaisutoiminnan rinnalla ylläpitänyt myös **blogisivustoa**, joka on avannut perheen historiaa keväällä 2021 ilmestynyttä artikkelikokoelmaakin monipuolisemmin. Kaikki projektin puitteissa ja rahoittamina työskennelleet tutkijat eivät olekaan nyt julkaistussa artikkelikokoelmassa mukana.

punnittuja
mielipiteitä,
asiantuntemusta
ja näkemystä.
Asioita
katsottiin
kuitenkin tässä
monelta
kantilta,...



*Maanviljelijä Reinhold Söderström perheineen. Sävträsk, Liljendal, Gustav K. Backman.
Loviisan kaupunginmuseo.*

POHJOLAN PERHE UUDELLEEN ANALYSOITUNA

Maantieteellisesti kirja keskittyy löyhästi rajattuna nykyisen Suomen alueeseen, mutta laajemmin siinä käsitellään perhettä pohjoismaisessa kontekstissa. Kuten toimittajat itse määrittelevät, teoksen artikkeleissa tutkitaan ”arkea ja tunteita pohjoismaisissa perheissä” (s. 12). Osa artikkeleista käsittelee selvästi Ruotsiin sijoittuvia aiheita, osassa ollaan Suomen maaperällä. Tästä maantieteellisestä painotuksesta herää tietysti se kysymys, onko pohjolan perhe jollakin tavalla erityinen tai samanlainen kuin perheet muualla maailmassa. Toimittajat kuitenkin asemoivat jo heti johdannossa teoksen painotukset osaksi eurooppalaisen perheen historiaa ja läntistä perhemallia.

Tarkastelussa ovat erityisesti perheiden sisäiset suhteet ja tunnesiteet. Kirjan artikkelit käsittelevät niin avioliittoja, vanhemmuutta kuin sisaruussuhteitakin. Ilahduttavaa on, että teos ymmärtää perheen käsitteen hyvin laajasti – ’moninaisuus’ mainitaan myös kirjan alaotsikossa ja se kulkee punaisena lankana läpi koko teoksen. Artikkeleissa seikkaileekin perinteiseksi kuviteltujen ydin- ja suurperheperhemallien ulkopuolelta niin leskiä, eronneita, isovanhempia ja yksineläjiäkin. Myös eri

säätyjen ja yhteiskuntaluokkien edustajat pääsevät esiin, jos kohta tosiasia on, että kirjallisia lähteitä on säilynyt enemmän yhteiskunnan yläkerroksista. Myös historialliseen kuvaan perheestä vaikuttaa ilman muuta se, millaisia lähteitä menneisyyden ihmisistä on kertynyt, kenen toimesta ne ovat syntyneet ja miten lähteet ovat sattuneet säilymään.

Mikään lähdeyyppi ei tietenkään kerro tyhjentävästi historian ilmiöistä, tai siitä, miten ihmiset ovat eri aikoina maailmaa hahmottaneet. Suomen kontekstissa varsinkin erilaisista verotukseen ja muuhun viranomaisvalvontaan tai lainsäädäntöön liittyvistä lähteistä voi kuitenkin muodostaa kuvaa menneisyyden perheistä varsin pitkältä aikaväliltä – keitä perheisiin on laskettu kuuluviksi ja miten perheet ovat muokkautuneet syntymien, kuolemien, avioliittojen ja muuttojen myötä.

Myös perhettä koskevia tunnesiteitä voi tutkia viranomaislähteistä, kuten esimerkiksi oikeudenkäyntipäiväkirjoista, mutta kaikkein paljastavimmat ja intiimeimmät lähteet ovat perheenjäsenten ja ystäväverkostojen kesken vaihdettuja kirjeitä tai päiväkirjoja. Nämä aineistot selvästi keskittyvät ennen 1900-lukua niihin, joilla oli vapaa-aikaa, varallisuutta, vaikutusvaltaa ja suhdeverkostoja.

Siksi ei ole yllättävää, että aateli ja porvarisperheet ovat parhaiten edustettuina myös *Perheen jäljillä* -teoksen artikkeleissa. **Taina Saarenpää** kirjoittaa äitien ja isoäitien antamasta tuesta keskiajan porvari yhteisöissä, Anu Lahtinen rakkaudesta 1500-luvun aatelisperheissä ja Johanna Ilmakunnas ylhäisaateliin kuuluneen von Fersen -perheen aikuisten lasten ja vanhempien välisistä suhteista 1700-luvun Ruotsissa. **Jarkko Keskinen** ja **Reetta Eiranen** puolestaan tarkastelevat porvari- ja sivistyneistöperheitä suomalaisessa kaupunkiympäristössä. Keskinen on tutkinut 1700–1800-lukujen vaihteen Porin porvariperheitä ja Eiranen on keskittynyt suomalaiseen sivistyneistöön muutamaa vuosikymmentä myöhäisemmässä yliopisto- ja pääkaupunki-Helsingin kontekstissa.

Martin van Meytens d.y.: Joseph de France (1691-1761) med familj. Foto: Anna Danielsson / Nationalmuseum.

MIKÄ PERHE ON?

Perhettä pidetään yleisesti yhteiskunnan perusyksikkönä ja peruspilarina, mutta sen tarkempi määrittelyminen on hankalaa. Mitään universaalia, kaikkina aikakausina validia perhemääritelmää ei nimittäin ole olemassa. Perhe sekoittuu sellaisiin käsitteisiin kuten koti, kotitalous, suku ja rakkaus. Perhe voi kuitenkin olla kaikkea: se on muodostanut pohjan ihmisten välisille emotionaalisille siteille, hierarkioille ja jännitteille, yhteiskunnassa etenemisen mahdollisuuksille, asemalle ja toimeentulolle. Kiinnostavaa onkin pohtia perhe-elämän, työn ja vapaa-ajan suhdetta sekä historiassa että nykypäivässä. Oman lisänsä tarkasteluun tuo sukupuolihistoriallinen näkökulma – mitä naisen ja miehen roolit ovat eri aikoina tarkoittaneet perhe-elämän kontekstissa ja miten ne ovat heijastuneet laajemmin eri yhteisöihin ja koko yhteiskuntaan.

Määrittelyn hankaluutta lisää myös se, että perhe on mitä suurimmassa määrin poliittinen käsite: sen avulla säädellään, miten ihmiset elävät ja asuvat tai elättävät itsensä ja lähipiirinsä. Perheen määritelmät ja kuvaukset paljastavatkin, mitä pidetään normaalina, tavoiteltavana ja toisaalta ei-toivottavana. Esimerkiksi erilaisten yhteiskunnan tarjoamien tukipalveluiden avulla myös

nykyperheestä luodaan koko ajan uusia määritelmiä – keitä perheeseen kuuluu ja ketkä on rajattu tämän ydinpiirin ulkopuolelle. Tukea on haettu myös lainsäädännöstä.

Artikkelikokoelmassa tätä puolta perheistä käsittelee **Mia Korpiola**, joka on tutkinut vanhempien oikeuksia lapsiinsa 1900-luvun taitteen lakikontekstissa. Miehen oikeudet lapsiin oli turvattu hyvin ajan lainsäädännössä, mutta naisen asema äitinä oli paljon heikompi. Artikkelin osoittaa, että historiallisesti tarkasteltuna isä oli avioerotapauksissa huomattavasti vahvemmassa asemassa suhteessa liitosta syntyneisiin lapsiin – kiinnostavana vastakohtana niille käsityksille, joita tämän päivän erotilanteista ja vanhempien oikeuksista esitetään.

Perheen ilmeinen poliittisuus käy ilmi myös silloin, kun perhettä käytetään perustelemaan tiettyjä käsityksiä, tapoja ja uskomuksia joko oikeiksi tai vääriksi. Hyvin usein menneisyyden perhekäsityksiä leimaakin nostalgia. Perhe nähdään ikiaikaisena monoliittina ja muuttumattomana: kuten kirjan toimittajat toteavat teoksen alkupuolella, sirpaleisen ja ”perinteiset perhearvot unohtavan” nykyajan vastakohtana ”häämöttää usein mielikuva menneisyyden perheestä, johon liitetään turvallisuus, pysyvyys ja vastuullisuus” (s. 11). Mielikuvia leimaa myös selkeä linja siitä, miten eri sukupuolten roolit ja työnteko olisi menneisyydessä jaettu ja miten ne pitäisi nähdä tämän päivän kontekstissa.

Todellisuudessa perheet ovat eläneet koko ajan: niitä muokkaavat syntymät, avioliitot, välirikot, erot, uudet liitot ja kuolemat. Biologiakaan – verisukulaisuus – ei ratkaise kaikkea. Perheensisäisten tunnesiteiden ei tarvitse pohjautua biologiseen, syntymän kautta muodostuneeseen siteeseen, sillä esimerkiksi adoptioiden ja erilaisten kasvatuslapsijärjestelmien kautta perheeseen on aina liitetty uusia jäseniä ja vastaavasti läheisiäkin perhesiteitä on voitu myös katkaista, joskus pysyvästi. Myös palveluskunta on voitu laskea kuuluvaksi perheeseen, vaikkakaan ei tasa-arvoisina perheenjäseninä.

Lähtökohtana on useimmiten ollut, että perhe- ja sukupiiri on tarjonnut taloudellista ja sosiaalista suojaa ja emotionaalista tukea. Yksinäisen perheettömän ihmisen elämä on ollut hyvin vaikeaa: yhteiskunnan tukiverkkoja ei menneisyudessa juuri ole ollut ja tavallisimmin kaikki saatavilla oleva apu tuli läheltä.

Varsinkin **Tiina Miettisen** artikkelista käy ilmi, miten ihmisen oma ja perheen maine, avioliiton ja perheen tuoma suoja sekä kamppailu vaikutusvallasta ja omistajuudesta ovat voineet risteytyä konfliktitilanteissa. 1600-luvun lopun pietarsaarelaisissa noituusoikeudenkäynneissä korkea yhteiskunnallinen asema, aviosäätö ja perhetausta suojasivat syytöksiä vastaan, joita saattoi tulla niin naapurin kaivoveden kuin viljelyononkin pilaamisesta. Noituussyytösten taustalla vaikuttivat mitä suurimmassa määrin maalliset tekijät: taloudelliset ristiriidat ja kamppailu vallasta ja maaomistuksista. Kärsijöinä olivat erityisesti keski-ikäiset naiset ja muualta tulleet, joilla yhteisön tukiverkkoja ei juuri ollut.

ELÄVÄ, ORGAANINEN PERHEVERKOSTO

Kaikki kirjan artikkelit osoittavat, että menneisyydestä piirtyvä kuva perheestä on monimuotoinen ja muuttuva. Suurin osa ihmisistä elikin elämänsä aikana monenlaisissa perhemuodostelmissa. Perheeseen ovat voineet kuulua vanhempien ohella lapset, lapsenlapset, isovanhemmat, sisarukset, enot, sedät ja tädit, serkut ja muut sukulaiset. Äidin, isän ja lasten muodostama ydinperhe on vastoin yleistä käsitystä ollut vallitseva perhetyyppi vain rajatun ihmisryhmän kohdalla. On nimittäin ollut melko tavallista, että jompikumpi vanhempi on kuollut lasten ollessa vielä pieniä. Vanhemman uuden avioliiton kautta perheeseen on voinut liittyä äitipuolia ja -isiä sekä näiden lapsia aiemmista suhteista. Ei ole myöskään ollut tavatonta, että eri osasista muodostuneeseen uusperheeseen on syntynyt uusia lapsia. Näin ollen ikäerot saman perheen sisällä saattoivat olla suuria, ja sisarukset ja sisarpuolet kuulua tosiasiallisesti eri sukupolviin.

Tällaista perhekudelmia artikkelikokoelmassa analysoi Reetta Eiranen, joka on perehtynyt suomalaisen sivistyneistön perhe- ja ystävyysverkostoihin 1800-luvun autonomisessa Suomessa. Eirasen artikkeli kirjassa keskittyy filosofian professorin, kansallisen heräämisen kummisetähahmon **Johan Jakob Tengströmin** (1787–1858) perhe-elämään. Piirit olivat suomalaissivistyneistössä hyvin pienet: professorin toinen vaimo **Carolina Tengström** (ent. Bergbom, o.s. Tengström, 1803–1885) oli sekä puolisonsa että tämän ensimmäisen vaimon serkku. Carolina Tengströmin nuorempi sisar, kirjailija **Fredrika Runeberg** puolestaan oli naimisissa runoilija **Johan Ludvig Runebergin** kanssa, joka hänkin oli Tengströmin siskosten kaukaisempi pikkuserkku.

Kuvassa ylhäällä vasemmalta J.L. Runeberg (lippalakissa), Fredrika Runeberg, professorinleski Carolina Tengström, professorinleski Natalia Castrén os. Tengström, tohtorinrouva Sofie Nordström os. Ottelin ja Robert Castrén. Takana professorinleski Sofi Kellgren os. Tengström ja Johan Wilhelm Runeberg. Alarapuilla istumassa Hanna Tikkanen, Fredrik Runeberg ja J.J. Tikkanen. Kuva Alfred Ottelin 1863. SLS, Runebergbibliotekets bildsamling.

Avioliitto ei useinkaan ollut kahden kauppa tai uuden perheen alku. Solmiessaan liiton leskeksi jääneen J. J. Tengströmin kanssa itsekin toista kertaa avioituvasta Carolina Tengströmistä tuli samalla kertaa neljän lapsen äitipuoli. Professorinrouvan ensimmäisestä avioliitosta syntynyt ainoa tytär oli kuollut pienenä ja toinen avioliitto

jäi kokonaan lapsettomaksi, mutta lapsipuoliensa kautta Carolina Tengströmistä tuli suuren perheen ”mamma” ja lopulta myös monen sukupolven rakastama isoäiti ja suvun emotionaalinen keskipiste. Tengström oli läheinen isoäiti ja kasvattaja orvoksi jääneille lapsenlapsille, joille ei todellisuudessa ollut biologisesti läheistä sukua.

Perheessä jokainen sai tai joutui ottamaan monenlaisia rooleja – ihminen saattoi olla samaan aikaan lapsi, vanhempi, isovanhempi, puoliso, sisar tai veli, täti tai setä/eno, appi tai anoppi. Eirasan artikkelista paljastuu hyvin se, että Tengströmienkin kohdalla perhe oli jatkuvassa muutostilassa. Vuosien aikana siihen liittyi ja siitä poistui jäseniä, ja varsinkin suuri lapsikuolleisuus muokkasi perheiden rakenteita hyvin rajustikin.

Tengströmien sukupuu kertoo, että professori J. J. Tengströmin ensimmäisestä avioliitosta syntyneistä seitsemästä lapsesta kolme kuoli jo lapsena. Ainoa aikuiseksi elänyt poika **Johan Robert** menehtyi myös nuorena, joten perheen jatkuvuus oli kolmen tyttären **Sofin, Helenan** ja **Natalian** varassa. Perheeseen liitettiin myöhemmin myös tytärien aviomiehet, jotka toivat kokonaisuuteen omat lapsuudenperheensä ja sukunsa. Eiranen toteaaakin artikkelissaan, että perheyhteys syntyi lopulta ennen muuta tunteista ja tahdosta, ei biologiasta.

Kielenkäyttö paljastaa emotionaalisia suhteita, sidoksia ja mahdollisia jännitteitä perheen sisällä ja suhteessa paikallisyhteisöön ja yhteiskuntaan. Kiinnostava vastapaino kirjan historiaan sijoittuville artikkeleille on teoksen päättävä Ilana Aallon osuus, joka käsittelee historian käyttöä ja historiakuvia, eli menneisyyttä koskevia esityksiä 2010-luvun perhekeskustelussa. Nykyistä perhediskurssia hallitsee jatkuva kiireen korostaminen, vastakohtana menneisyyden idealisoiduille perheille. Tapa puhua jatkuvasta ja kaikensyövästä kiireestä liittyy moraalikeskusteluun siitä, millaista hyvä vanhemmuus on ja millaista perhe-elämän pitäisi olla.

Monissa puheissa toistuu käsitys, jonka mukaan nykyelämän kiire olisi kriisiyttänyt perhe-elämän ja vanhemmuuden ja lisännyt lasten pahoinvointia. Taustalla

kummittelee kuviteltu ja nostalgisoitu ihanne menneisyydestä, mutta harvemmin todellinen tieto siitä, millaista vanhemmuus ja elämä eri yhteisöissä ja aikakausina on ollut. Kuten Aalto toteaa osuvasti: "historiaa käytetään, mutta historiantutkimus ohitetaan" (s. 327).

MENNEISYYDEN PERHEELLÄ ON MERKITYSTÄ

Artikkelikokoelma on kokonaisuutena tarpeellinen lisä suomenkieliseen tutkimuskirjallisuuteen. On tärkeää, että yhteiskunnalliseen keskusteluun perheestä osallistuvat myös historiantutkijat, joilla on tukenaan alkuperäislähteisiin perustuvaa tutkittua tietoa ja jotka voivat oikaista vääristyneitä tai tarkoituksenhakuisiakin mielipiteitä menneisyyden perhemalleista ja -arvoista. Kuten teoksen toimittajat muistuttavat, tämänkaltainen tieto "voi muistuttaa siitä, että menneisyydessä ja nykypäivässä ihmisten *kuvitelmat* perheestä saattavat erota paljonkin siitä perheestä, jossa he *elivät*" (s. 14).

Ei siis ole ollenkaan yhdentekevää, kuka pääsee mielipiteineen esiin. Erityisesti Ilana Aallon artikkeli osittaa, miksi on tärkeää puhua myös menneisyyden perheistä ja mitä annettavaa historiantutkimuksella nykykeskusteluun on. Vastaavan kaltaista historiapohjaista analyysia kaipaisi myös moniin muihin aiheisiin, ei vain perheestä ja siihen liitetyistä arvoista ja odotuksista käytyyn keskusteluun.

Perheen jäljillä on perinteinen tieteellinen artikkelikokoelma – niin hyvässä kuin pahassakin. Sen vahvuuksia ovat monipuolisuus, pitkä tarkasteluajanjakso ja sukupuolihistoriallinen näkökulma. Artikkeleissa pohditaan kiinnostavasti perheen, kotitalouden, paikallisyhteisön ja yhteiskunnan suhdetta ja avataan perheen historiallisuutta erilaisista lähteistä käsin. Teos paljastaakin uusia näkökulmia ihmisiä lähellä olevaan aiheeseen, joista kaikilla on ainakin jonkinlaista kokemusta ja todennäköisesti myös mielipiteitä. Siksi on tärkeää ymmärtää, että erilaiset perhesuhteet, ristiriidat,

rikkonaisuus, kiintymys ja rakkaus ovat osa niin nykyajan kuin menneisyydenkin perheitä.

Kirjan ulkoasuun olisi kuitenkin voinut panostaa enemmän. Yleistä kiinnostavuutta olisi lisännyt etenkin kuvitus, varsinkin kun monissa artikkeleissa keskitytään tiettyihin perheisiin, yhteiskuntaryhmiin, maantieteellisiin alueisiin ja teemoihin, joista kuvamateriaalia olisi kyllä ollut saatavilla. Nyt koko kirjan ainoa kuvitus on epämääräisesti sommiteltu kansikuva, johon on ikuistettuna saksalaissyntyisen **Jonas Dürchsin** maalaama rovasti Hjortbergin perhekunta 1770-luvulta. Erityislaatuinen epitafi eli muistotaulu kuvaa vuonna 1776 kuolleen rovastin ja tämän puolison **Anna Helena Löfmanin** suurperhettä, sen eläviä ja kuolleita jäseniä.

Nykykatsojalle ryhmämuotokuvan hätkähdyttävän asia ovat selin kääntyneet, kätkyessä nukkuvat tai sisarustensa olkien takaa kurkistavat lapsivainajat, joka kertovat konkreettisesti aikakauden suuresta lapsikuolleisuudesta. Muistokuvan erityisyys ei kuitenkaan välity kansikuvasta, vaikka sitä analysoidaankin ansiokkaasti teoksen johdantoartikkelissa.

Jonas Dürchs (1730–1785): Gustaf Fredrik Hjortbergin epitafi. Släps kyrka. Wikimedia Commons.

Kuvituksen ohella lukijaystävällisyyttä olisi lisännyt myös tekstin suurempi kirjasinkoko. Tieteellisten artikkelikokoelmien kustantamisessa kirjoittamaton sääntö näyttää olevan, että kappaleet taitetaan tiiviiksi tekstiharkoiksi eikä visuaaliseen ilmeeseen tarvitse juurikaan panostaa. Tämänkin kirjan kohdalla monipuolinen kuvitus ja väljempi taitto suuremmalla

kirjasinkoolla olisivat antaneet täydentävän ja tärkeän lisänsä tutkimusprojektin pääjulkaisulle ja monen tutkijan työpanokselle.

LISÄTIETOJA

- [Perheen jäljillä -tutkimushankkeen kotisivut](#)
 - [Teema: Perhehistoria Kasvatus & Aika, 2016](#)
 - [Anu Lahtinen: Monenlaiset perhesuhteet ja niiden tutkimus \(Helsingin yliopiston historian yksikön blogi\)](#)
 - [Perhehistoria. Lastuja Suomen historiasta \(Turun yliopiston Suomen historian oppiaineen blogi\)](#)
-

KIRJOITTAJA

Anna Niiranen, FT, tutkijatohtori, Jyväskylän yliopisto.

✉ anna.ainoa@gmail.com

AVAINSANAT: [avioliitto](#) / [perhehistoria](#) / [perhepolitiikka](#) / [perhesuhteet](#)

KOMMENTOI

Vain omalla nimellä kirjoitetut kommentit julkaistaan. Sähköpostiosoitettasi ei julkaista. Pakolliset kentät on merkitty *

Kommentti

//

Nimi *

Sähköpostiosoite *

Kotisivu

Tallenna nimeni, sähköpostiosoitteeni ja kotisivuni tähän selaimeen seuraavaa kommentointikertaa varten.

LÄHETÄ KOMMENTTI

protected by reCAPTCHA

[Privacy](#) - [Terms](#)

SIVUKARTTA

AGRICOLA - SUOMEN
HUMANISTIVERKKO

ETUSIVU

AJANKOHTAISTA ▾

TAPAHTUMAT ▾

LISÄÄ TAPAHTUMA

ILMOITUKSET ▾

APURAHAT

ARTIKKELIPYYNNÖT

TUTKIMUSPYYNNÖT

TYÖPAIKKAILMOITUKSET

LISÄÄ ILMOITUS

JULKAISUSEURANTA ▾

EHDOTA JULKAISUA

SEURATTAVAKSI

KESKUSTELU

LÄHTEILLE ▾

EHDOTA AINEISTOA

JULKAISUT ▾

TIETOSANOMAT

ARVOSTELUT ▾

LISÄÄ KIRJA-ARVOSTELU

AGRICOLAN JULKAISUSARJA

AVAINSANAT

TIETOA SIVUSTOSTA ▾

TIETOSUOJASELOSTE

OMA AGRICOLA ▾

KIRJAUDU SISÄÄN

REKISTERÖIDY

MUOKKAA PROFIILIA

SALASANAN PALAUTUS

KERRO VIRHEESTÄ SIVUSTOLLA

Agricola on humanististen tieteidenalojen sähköinen "ABCkiria". Se on vuonna 1996 perustettu yliopistojen historian laitosten, arkistojen, seurojen, museoiden ja kirjastojen yhteishanke.

LUE LISÄÄ

Vastaava päätoimittaja

Tapio Onnela

Historian, kulttuurin ja taiteiden

tutkimuksen laitos

20014 Turun yliopisto

Kommentteja, korjauksia, linkkiehdotuksia ja muita viestejä voi lähettää myös sähköpostitse osoitteeseen

TOIMITUS@AGRICOLAVERKKO.FI

YHTEISTYÖKUMPPANIT

